

Športové medaily ako osobitný fenomén v zbierkovom fonde NBS – Múzea mincí a medailí v Kremnici

Daniel Haas Kianička

Uhorské (slovenské) medailérstvo sa zrodilo v období renesancie na prelome 15. a 16. storočia. Jeho počiatky sú spojené s kremnickou mincovňou. Jej rytci – medailéri sa od začiatku 16. storočia popri minciach venovali aj tvorbe medailí. Vznik kremnickej mincovne sa viaže k roku 1328, resp. roku 1329, pričom mincovňa je jedným z najstarších nepretržite pracujúcich podnikov na svete. Vzhľadom na uvedené tradície sa kremnické mestské/vlastivedné múzeum v roku 1976 pretransformovalo na špecializované Múzeum mincí a medailí s celoštátnou pôsobnosťou. Od roku 1994 je toto múzeum riadené Národnou bankou Slovenska.

Podľa Zámeru akvizičnej činnosti, budovania a odbornej správy zbierky medailí, aktualizovaného vo februári roku 2018, je prvoradým cieľom NBS – Múzea mincí a medailí akcent na akvizície medailí z územia Slovenska, a to tak historických i súčasných. Pritom je zohľadnená aj skutočnosť, že územie dnešnej Slovenskej republiky patrilo v minulosti do viacerých štátnych celkov – Uhorska, Rakúskej monarchie, Rakúsko-Uhorska a Československa. V zámere sa okrem iného konštatuje nasledujúce: „*Špecifický vzťah k Slovensku majú aj určité uzavreté kolekcie medailí, ktorých autormi boli domáci či zahraniční autori a ktoré sa týkajú rôznych historických udalostí, resp. záujmovo-spoločenských aktivít. Ide napríklad o medaily k vojnovým konfliktom (vojny s Turkami, prvá svetová vojna...), numizmatické medaily, medaily k rôznym druhom výstav alebo strelecké a športové medaily.*“ (1) V kremnickom múzeu sa tak kladie dôraz aj na akvizície medailí so športovou tematikou.

Podľa definície sú medaily „*drobné razené, liate, prípadne inými technikami vyhotovené umelecké predmety s dôležitou historickou výpovednou hodnotou. Hoci sú príbuzné minciam, nikdy nemali platobnú, ale pamätnú, dekoratívnu a ochrannú magicko-náboženskú funkciu.*“.

(2) Práve ich pamätná funkcia ich predurčila k tomu, aby boli predmetmi, ktoré sa využívali ako hodnotné dary a rôzne prestížne ocenenia, ako aj predmetmi slúžiacimi na prezentáciu osôb či inštitúcií. Táto tradícia siaha hlboko do minulosti. Napríklad kremnickému medailérovi Hansovi Guetovi sú pripisované aj dve školské medaily, ktoré mohli slúžiť ako odmeny za štúdium, resp. reprezentačné objekty. Ide o medailu kremnickej latinskej školy z roku 1618, na ktorej je text a písmeno Y s korunou a vavrínovým vencom a medailu banskoštiavnickej školy z toho istého roku s textom a vetvičkou ovinutou dvoma hadmi. (3) Z 18. storočia pochádza viacero medailí, ktoré už vyslovene slúžili na ocenenie jednotlivcov alebo organizácií. Z roku 1754 pochádzajú medaily banskej školy v Banskej Štiavnici, ktoré sa študentom odovzdávali za dobrý prospech, a to v štyroch odboroch – mincovníctvo, baníctvo, banské meračstvo a skúšobníctvo. Na ich reverzoch sú kruhopisy končiace slovami: ...STUDIUM PRAEMIAT. Autorom medailí je známy viedenský barokový medailér Matthias Donner. (4) V roku 1776 vytvoril medailér Franz Würt prospechovú medailu latinských škôl, pričom na jej reverze je vyobrazená bohyňa múdrosti Pallas Aténa odovzdávajúca chlapcovi – študentovi prospechovú medailu (!). (5) Medailami sa oceňovalo aj pri mnohých ďalších príležitostiach, napríklad pri cisárskych a kráľovských korunováciach alebo návštevách miest panovníkmi. K návšteve cisára Františka Lotrinského v stredoslovenských (dolnouhorských) banských mestách v roku 1751 boli vyrazené medaily v troch veľkostiach s trojakými obrazovo-textovými námetmi. K súpisu týchto medailí bol pripojený aj rozdeľovník, podľa ktorého sa mali udeľovať medaily rôznym významným jednotlivcom a inštitúciám. Išlo o vskutku prestížne dary – ocenenia, ktoré potvrdzovali spoločenský status obdarovaných. Dokladajú to aj žiadosti o dodatočné udelenie medailí tým, na ktorých „sa pozabudlo“ pri ich

rozdávaní. (6) Medaily sa udeľovali aj pri príležitosti bratislavských korunovácií (1563 – 1830). Takisto aj k niektorým z nich existovali rozdeľovníky so súpismi obdarovaných. (7) Športu alebo športu príbuzným činnostiam sa ľudia venovali od dávneho. V stredoveku a rannom novoveku môžeme v tejto súvislosti hovoriť o rôznych telesných aktivitách a cvičeniach. Prvými združeniami, v ktorých sa mešťania organizovali a venovali súťažným a čiastočne i pohybovým činnostiam, boli strelecké spolky. V Kremnici je takýto spolok doložený už v roku 1554. Jeho najstaršie dochované štatúty pochádzajú z roku 1677. Práve so streleckými pretekmi súvisí aj jeden z najstarších dokladov o ocenení medailami za fyzickú či športovú aktivitu. Keď v roku 1751 (8. a 9. jún) navštívil Kremnicu cisár František Lotrinský, pri rozlúčke s predstaviteľmi mesta im daroval niekoľko prémie, ktorými mali byť ocenení víťazi streleckých pretekov. Tie sa uskutočnili v Kremnici na jeho počesť v dňoch 26. a 27. júla 1751. Päť základných ocenení predstavovali zlaté vreckové hodinky, dva strieborné stolové svietniky, strieborná kanvica na kávu, strieborná kanvica na čaj a strieborný cestovný príbor. (8) V registri klenotov mesta Kremnice z roku 1767 sa uvádza, že cisár venoval strelcom popri spomenutých „prémiiach“ aj dvojdukátovú medailu, o ktorú mali strelci súťažiť. Napokon touto medailou nebol odmenený žiadny konkrétny jednotlivec, ale bola po pretekoch „na pamiatku“ uložená do truhlice streleckého spolku, odkiaľ sa dostala neskôr do mestskej klenotnice. (9)

Rozvoj telesnej výchovy v Uhorsku (na Slovensku) sa v základných kontúrach neodlišoval od vývoja v ostatnej Európe. Nielen v šľachtickej, ale aj meštianskej spoločnosti bolo potrebné byť podľa možností fyzicky zdatný. Súviselo to s vojenským ohrozením miest, pričom na ich obrane sa zúčastňovali všetky vrstvy meštianskeho obyvateľstva. V mestách sa teda zápasilo, strelalo, behalo, skákalo, hádzalo atď. Dôležité je, že tieto aktivity mali už aj čiastočne zábavný charakter. Niektoré sa odohrávali v špeciálnych na to určených priestoroch. Napríklad v rokoch 1761 – 1766 pri prestavbe Bratislavského hradu vybudovali v jeho areáli zimnú a letnú jazdiareň a loptovňu. (10)

Rôzne pohybové aktivity sú doložené aj v Kremnici. V kremnickom mestskom práve z rokov 1530/1537 sa obyvateľom mesta odporúčalo, aby sa cvičili „v umeniach ako strelba, šermovanie, zápasenie, boj s protivníkom, skákanie, behanie opretek a iné, aby telo nezmlánavelo a aby sa cvičilo na boj s nepriateľom.“ (11) Keď v roku 1687 navštívil Kremnicu holandský učenec Jacob Tollius, popred hostinec, v ktorom býval, prešla pochodovým krokom kremnická „mládež“. V predmestí sa potom cvičila v narábaní so zbraňou, čo Tollius pochválil. (12)

Moderný šport sa etabloval v Európe na konci 18. a v priebehu 19. storočia. Súvis to malo so sociálnymi zmenami v spoločnosti, najmä s premenou miest na priemyselné centrá. Pohybové aktivity sa rozširovali vo všetkých spoločenských vrstvách. V mestách sa v súvislosti s rozvojom spolkovej činnosti a v spojitosti s hľadaním náplne pre voľnočasové aktivity obyvateľstva (podnikateľov i novoetablovaného robotníctva) začínajú rozvíjať rôzne športové aktivity. Najskôr sa tak stalo v Anglicku, kde šport vyrástol z nasledujúcich základných zdrojov: z ľudových hier a zábav, z antických tradícií (agonistika a atletika) a z pohybových aktivít praktikovaných na školách. Anglický športový systém vychádzal z prirodzeného telocviku. V nemeckých krajinách sa v tom čase zakladali rôzne telocvičné (turnérske) spolky s cvičiskami a telocvičňami, vo Švédsku sa zase zavádzal zdravotný telocvik Petra Heinricha Linga. Šport a telovýchova sa dostávali stále viac aj do školských osnov. (13)

Šport sa rozvíjal v 19. storočí aj v Uhorsku. V streleckých spolkoch už od 18. a začiatku 19. storočia prevládol vyslovene zábavný charakter strelieb. V roku 1826 sa v Petržalke uskutočnil prvý oficiálny dostihový míting v strednej Európe. V roku 1844 založili v Bratislave Telocvičný a šermiarsky ústav, prvý v Uhorsku. Moderný šport sa v Uhorsku etabloval v druhej polovici 19. storočia. (14) V Kremnici je na začiatku 19. storočia doložené hranie loptovej hry, ktorá sa nazývala *longa méta*. Hrala sa medzi študentmi i chlapcami

z mesta. Nešlo tu však ešte o organizovanú športovú aktivitu. **(15)** S ňou sa na Slovensku stretávame o niečo neskôr. Prvým vskutkom moderným športovým klubom (podľa anglického vzoru) u nás i v celom Uhorsku sa stal Bratislavský veslársky klub, ktorý založili v roku 1862. V tomto klube sa nielen veslovalo, ale pestovali sa aj iné športy (tenis, atletika...). K prvým klubom patrili aj Bratislavský korčuliarsky spolok, ktorý vznikol v roku 1871. V tom istom roku utvorili aj Športový spolok študentov Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici (so zameraním najmä na atletiku). V roku 1869 vznikol Komárňanský telocvičný spolok. V Kremnici založili Korčuliarsky spolok v roku 1876. V jeho rámci sa nielen korčuľovalo, ale hral sa aj tenis, bicyklovalo sa a organizovali sa turistické aktivity. Na prelome 19. a 20. storočia sa začalo rozvíjať takisto lyžovanie. Pre zaujímavosť pripomeňme, že v roku 1912 sa v Kremnici uskutočnil prvý výcvikový lyžiarsky kurz pre učiteľov telesnej výchovy. **(16)** Šport, ktorého jedným zo základných atribútov bola súťaživosť, bol spojený aj s oceňovaním dosiahnutých výsledkov. Pôvodne sa zrejme oceňovalo trofejami, ktoré mali vskutku rôznorodú podobu, neskôr, v závere 19. storočia sa symbolom ohodnotenia za športový výkon stalo udeľovanie medailí.

Medaily boli udeľované za umiestnenie aj na prvej novodobej olympiáde v Aténach v roku 1896. Strieborné dostávali víťazi jednotlivých športových disciplín, bronzové druhí v poradí, tretia miesta neboli oceňované. Športovci dostávali symbolicky aj olivovú ratolesť. Tejto olympiáde sa zúčastnil za Uhorsko aj Alojz Szokol, rodák z Hronca. V šprinte na 100 m obsadil tretie miesto. Z vyššie povedaného teda vyplýva, že nedostal za svoj výkon medailu. Na druhej olympiáde v Paríži v roku 1900 bol v uhorskej výprave aj plavec Zoltán Halmaj, rodák z Dúbravy na Záhorí. V pretekoch na 200 a 400 m voľným spôsobom získal dve druhé miesta a v pretekoch 100 a 1000 m voľným spôsobom dve tretie miesta. Na tejto olympiáde sa rozdávali aj medaily, no oceňovalo sa hlavne trofejami. Zoltán Halmaj sa zúčastnil aj na olympiáde v americkom St. Louis v roku 1904, pričom vyhral tak preteky na 50, ako aj 100 yardov voľným spôsobom. **(17)** Na tejto olympiáde už boli športovci oceňovaní medailami s dodnes platným delením na zlaté, strieborné a bronzové. Zaujímavosťou je, že olympijský výbor retroaktívne doudeloval zlaté, strieborné a bronzové medaily aj športovcom, ktorí sa zúčastnili na predchádzajúcich olympiádach v roku 1896 a 1904. To znamená, že so spätnou platnosťou získal bronzovú medailu z behu aj spomenutý Alojz Szokol. Tieto medaily navrhol a vyrazila americká spoločnosť Dieges & Clust s priemerom 37,8 mm. Na ich averze vyobrazili bohyňu víťazstva Niké, vavrínový veniec a Diovo poprsie, na reverze atléta s vavrínovým vencem, v pozadí sú viacerí športovci a aténska Akropola. **(18)**

Športové medaily možno rozdeliť na dve základné kategórie: 1) medaily udeľované ako ceny za športové výkony, 2) medaily pripomínajúce nejakú športovú udalosť alebo propagujúce šport či jeho odvetvie. V zbierkovom fonde NBS – Múzea mincí a medailí v Kremnici, ktorý obsahuje zhruba 21 800 medailí, je aj množstvo medailí so športovou tematikou. Viaceré sa viažu ešte k obdobiu Rakúsko-uhorskej monarchie. Pochádzajú z konca 19. a začiatku 20. storočia, teda z obdobia, keď sa v tomto priestore udomácnil moderný organizovaný šport. Ide napríklad o medailu Športová cena atletického a futbalového klubu Vysokiej školy technickej v Budapešti z prelomu 19. a 20. storočia. Na jej averze je vyobrazené mužské poprsie – svalnatý športovec držiaci vavrínovú ratolesť, na reverze je text. **(19)** Z roku 1902 pochádza medaila Banskobystrického športového klubu – je to takisto cena za športový výkon v pretekoch (*verseny díj*). Na averze medaily je kruhopis, nápisový štítok a v pozadí skrížené veslá, kord, šabl'a, činka a tenisová raketa, pod nimi je lopta, v pozadí dubový veniec. Na reverze je text v stuhe a vavrínový veniec s vygravírovaným datovaním (15. jún 1902). Autorom medaily je známy uhorský, v Budapešti pôsobiaci medailér Karol Exner (1850 – 1919), rodák z Nitry a autor viacerých športových medailí. **(20)** Ďalšia z medailí je cenou telocvičných a športových pretekov zorganizovaných pri príležitosti miléniových osláv príchodu Maďarov do Karpatskej kotliny z roku 1896. Podľa návrhu G. Morelliho ju opäť

vytvoril Karol Exner. Na averze je alegorická postava Hungarie s vencom a uhorským znakom, na reverze je text a palmová ratolest'. (21) Zaujímavá je aj medaila Prešovského telocvičného a šermiarskeho spolku z roku 1896. Na jej averze je kruhopis a štít s tromi písmenami E, nad štítom je šermiarska maska, spoza neho vystupujú dva kordy a činka. Na reverze je vavrínový veniec. (22) K Bratislave sa viaže napríklad medaila k turnaju usporiadanému Bratislavským šermiarskym klubom pri príležitosti 60. výročia vlády cisára Františka Jozefa I. v roku 1908. Na jej averze je text vo vavrínovom venci, na reverze texty a šabl'a a kord s vavrínovým vencom. Autorom medaily je rakúsky medailér Heinrich Jauner. (23) Košic sa týka medaila Košického atletického klubu z roku 1903. Medaila bola razená v Budapešti a na jej averze je text vo vavrínovom venci, na reverze text a postava diskobola. (24) V kremnickej mincovni bola zo športových medailí razená napríklad medaila Atletického klubu Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici z roku 1890. Jej autorom je kremnický medailér viedenského pôvodu Jozef Reisner. Na jej averze je kruhopis a štít s prilbou, prikrývadlami a klenotom, v štíte sú štyri písmená E, prekrížené kordy a ruka s činkou. Na reverze je dubovo-vavrínový veniec s textom ZA ZÁSLUHY (v maďarčine). Na podobnej medaile od toho istého autora sú rovnaké výjavy s tým, že na averze je kruhopis Vysokoškolský atletický klub v Banskej Štiavnici (v maďarčine) a na reverze absentuje text. (25) V zbierkovom fonde kremnického múzea sú aj ďalšie športové medaily spreď roku 1918. Záujemcom je ich možné poskytnúť na štúdium. Na záver state o rakúsko-uhorských medailách so športovou tematikou už len doplníme, že známy uhorsko-maďarský medailér Lajos Berán (1888 – 1943), ktorý bol veľmi plodným autorom, sa špecializoval aj na športové medaily. Medzi rokmi 1905 až 1931 ich vytvoril takmer sto. (26)

Po roku 1918 sa tvorba razených medailí sústredila v Kremnici, kde bola jediná československá mincovňa. Medzi množstvom v mincovni vyprodukovaných medailí boli aj tie so športovou tematikou. Časť medailí vytvorili aj menšie privátne raziarske firmy.

Tvorcami medailí boli slovenskí a českí výtvarníci z novej generácie medailérov.

Medailí so športovými témami je z obdobia rokov 1918 – 1938 a potom následne i z rokov 1939 – 1945/1948 naozaj veľké množstvo a tematicky sú veľmi rôznorodé. V zbierkovom fonde múzea je napríklad medaila Československej amatérskej atletickej únie od Jana Čejku (Kremnica), medaila Dr. Miroslava Tyrša, zakladateľa Sokola od Antona Háma (Kremnica), medaila k 10. všesokolskému zletu v Bratislave v roku 1938 od Miroslava Kužela, rugbyová medaila od toho istého autora, medaila lyžiarskych majstrovstiev NB vo Vysokých Tatrách v roku 1946 od Ladislava Majerského, medaila automobilových pretekov Slovenská osma z roku 1932 od Vojtecha Ihriského, medaila akrobatických leteckých pretekov v Piešťanoch z roku 1933 od J. Ratha, medaila Holubostreleckého klubu v Piešťanoch z roku 1928 od J. Pichla atď. atď. (27)

Špecialistami na tvorbu športových medailí boli Karel Otáhal (1901 – 1972) a Slavoj Nejdľ (nar. 1929), ktorí sú autormi medailí k rôznym športovým udalostiam, ale aj medailí prezentujúcich jednotlivé druhy športov – veslovanie, atletika, lyžovanie, cyklistika, futbal, volejbal, hádzaná, box atď. (28)

Medzi rokmi 1948 – 1989 sa enormne zvýšila produkcia medailí. Istá ich časť bola ideologicky podfarbená, iná zase nie. Zväčšil sa aj počet produkovaných športových medailí, čo súviselo s celkovým rozvojom športu vo svete, ako aj prísunom financií zo strany štátu na prezentovanie podujatí. Prevažná väčšina z nich bola opäť razená v kremnickej mincovni. Ide o tisícky a tisícky kusov. V januári roku 2018 pribudla do kremnického múzea kolekcia 215 medailí zo 70. a 80. rokov 20. storočia z produkcie mincovne v Kremnici (takých, ktoré múzeum ešte nevlastnilo). Medzi nimi bolo aj väčšie množstvo medailí so športovou tematikou – medaily k rôznym ročníkom bežkárskeho pretekov Biela stopa SNP Banská Bystrica – Kremnica, medaila Majstrovstiev sveta v hokeji v Prahe v roku 1985, medaila Majstrovstiev sveta juniorov v hokeji na Slovensku v roku 1987, medaila Kysuckého

maratónu z roku 1989, medaila futbalového klubu T. J. Slovenský hodváb Senica z roku 1971, medaila Československej letnej univerziády z roku 1983, medaila Československej spartakiády z roku 1981, medaila plaveckého Pohára SNP v Bojniciach z roku 1981, medaila Barum rallye v Gottwaldove (Zlíne) v roku 1975, medaila Medzinárodného tatranského vodného slalomu v Liptovskom Mikuláši v roku 1988, medaila XII. majstrovstiev Európy v atletike v Československu z roku 1978 atď. atď. **(29)**

Po roku 1989 pokračovala výroba športových medailí, ktorá trvá dodnes. Nerazí sa ich už však také veľké množstvo ako „za socializmu“, čo súvisí najmä s otázkou financií a čiastočne i so zmenou priorít v spoločnosti. Napriek uvedenému vyprodukovala kremnická mincovňa medzi rokmi 1990 – 2017 pomerne veľké množstvo športových medailí. Ako príklad uveďme razby za uplynulý rok (2017): medaila k 44. ročníku lyžiarskych bežeckých pretekov Biela stopa na Skalke pri Kremnici, medaila Slovenskej asociácie zrakovo postihnutých športovcov, medaila k Majstrovstvám sveta v para stolnom tenise v Bratislave, medaila Oblastného futbalového zväzu v Michalovciach, medaila futbalového klubu ŽP Šport Podbrezová, či medaila Cyklopenziónu Kasper v Jindřichovom Hradci alebo Mercedes-Benz klubu Slovensko. **(30)**

Z medailí získaných do múzea po roku 1989 je potrebné vyzdvihnúť dva významné príklady. Prvý sa viaže k Jozefovi Pribilincovi, víťazovi olympijských hier v Soule v roku 1988 a rodákovi z Kopernice pri Kremnici. Ide o jeho zlatú medailu, ktorú získal za víťazstvo na 31. medzinárodných mužských chodeckých pretekoch v talianskom meste Sesto San Giovanni (neďaleko Milána) v roku 1992. Medaila sa skladá zo základného strieborného korpusu, striebornej obruče a dvoch zlatých platničiek. Na jej averze je názov mesta a jeho znak, na druhej strane text: MEDAGLIA D'ORO AL V. M. Medaila má retiazku a uložená je v modrej etui aj so zlatým štítkom, na ktorom je názov pretekov. Vyhotoval ju milánsky výrobca medailí – firma Colombo Damiano & F. **(31)**

Druhý príklad sa týka skupiny medailí k Majstrovstvám sveta v hokeji na Slovensku v roku 2011. Jednak ide o medaily, ktoré sa udeľovali na tomto významnom športovom podujatí a jednak o medaily pripomínajúce túto udalosť. Medaily za prvé tri miesta na šampionáte vyrobila kremnická mincovňa. Ich dizajn navrhol Martin Zlejší, umelecký riaditeľ reklamnej agentúry Wiktor Leo Burnett. Medaily vyrobili z tombaku (Ms90) a potom pozlátili, postriebriili alebo nechali v bronzovom prevedení s patinou. Na averze medaily je text a a figúra hokejistu so zdvihnutými rukami a hokejkou, v pozadí sú siluety ďalších hráčov, na reverze je znak medzinárodnej hokejovej federácie IIHF. Na oboch stranách sú ryhy ako na ľade po korčuľovaní. Medaila je zaujímavá dvakrát perforovaná v tvare hokejok a má aj technicky výnimočne vyriešené zavesenie stuhy (trikolóry). Do hrany medaily bola zafrézovaná oska a cez ňu prevlečená stuha, čo znamená, že medaila nemá uško, ale stuha vystupuje priamo z hrany. Medaila je prezentáciou umeleckých a technických zručností kremnickej mincovne. **(32)** Pri príležitosti spomínaných majstrovstiev sveta v hokeji 2011, ktoré sa odohrali v Bratislave a Košiciach, boli vydané aj tri druhy pamätných medailí. Prvú vydala kremnická mincovňa a jej autorom je medailér Štefan Novotný. Na averze medaily je kruhopis, hokejista, Bratislavský hrad a Dóm sv. Alžbety v Košiciach, na reverze je kruhopis, traja hokejisti so zdvihnutými rukami a hokejkami a publikum. **(33)** Druhú vydal organizačný výbor Majstrovstiev sveta a nechal vyraziť v kremnickej mincovni. Jej autorom je medailér Roman Lugár. Na averze má kruhopis, tri siluety hokejistov so zdvihnutými rukami a hokejkami a „ryhy v ľade“, na reverze text a znak IIHF. Na averze variantu tejto medaily je kruhopis, hokejista strieľajúci na bránku a brankár, reverz je totožný. **(34)** Tretiu medailu vydala opäť kremnická mincovňa. Jej autormi sú obaja spomenutí medailéri – Štefan Novotný a Roman Lugár (z výtvarného ateliéru mincovne). Na averze medaily je kruhopis, hokejista a znak Slovenskej republiky, na reverze sú traja hokejisti, brankár a motív hokejovej sieťky. Aj v tomto prípade ide o technologický unikát. Medaila totiž bola vyrobená zo 45 vrstiev zlata

a striebra v podobe tzv. laminovaného kompozitného sendvičového materiálu (technológia Mocume gane). Motívy boli vygravírované ručne a vyrazené do sendvičového materiálu. Pri razbe touto technológiou sa odkrývajú jednotlivé vrstvy drahého kovu, čím vzniká na povrchu medaily farebný efekt. Medaila je vložená do kruhového skleneného púzdra po obvode s vľajkami a skratkami názvov účastníckych krajín. Púzdro s medailou je uložené v drevenej kazete s výrobným certifikátom. (35) Slovensko síce na majstrovstvách nezískalo medailu, rozhodne sa však prezentovalo organizáciou podujatia a prácou kremnickej mincovne. Vydávanie športových medailí sa za posledných viac ako sto rokov stalo pevnou súčasťou kultúry spoločnosti. Tematicky boli a sú vyobrazované na týchto medailách tradičné športové symboly (bohyňa víťazstva Niké, diskobolos, alegorické postavy so symbolmi víťazstva, vavrínové ratolesti a vence), alebo postavy športovcov, športové náčinie a rôzne športové znaky. NBS – Múzeum mincí a medailí v Kremnici buduje generálnu zbierku medailí z územia dnešného Slovenska, ktorej neoddeliteľnou súčasťou sú aj medaily so športovou tematikou.

Poznámky:

- 1) NBS – Múzeum mincí a medailí, zbierka medailí, Zámer akvizičnej činnosti, budovania a odbornej správy zbierky medailí na roky 2018 – 2021.
- 2) KIANIČKA, Daniel. Medailérstvo v dejinách Slovenska. In FINKA, Oliver – CHMELÍK, Martin – KAMHALOVÁ, Magdaléna – KIANIČKA, Daniel – KONUŠOVÁ, Bohuslava. *Spríevodca expozíciou Líce a rub peňazí. Peniaze a medailérstvo v dejinách Slovenska*. Kremnica : NBS – Múzeum mincí a medailí Kremnica, 2004, s. 88.
- 3) HUSZÁR, Lajos – PROCOPIUS, Béla v. *Medaillen- und Plakettenkunst in Ungarn*. Budapest : Verlag des Vereins der Medaillenfreunde, 1932, s. 66 (č. 141 a 141 a).
- 4) SCHENK, Jiří. Slovenské rudné, uhoľné a nerudné baníctvo v obrazoch numizmatických razieb (XVI. – XX. st.) III. časť. In *Správy Východoslovenského múzea v Košiciach* 1980, s. 10 – 13.
- 5) KIANIČKA, Daniel. Medailérstvo v dejinách Slovenska. In FINKA, Oliver – CHMELÍK, Martin – KAMHALOVÁ, Magdaléna – KIANIČKA, Daniel – KONUŠOVÁ, Bohuslava. *Spríevodca expozíciou Líce a rub peňazí. Peniaze a medailérstvo v dejinách Slovenska*. Kremnica : NBS – Múzeum mincí a medailí Kremnica, 2004, s. 93.
- 6) KIANIČKA, Daniel. Medaily k cisárskej návšteve v Kremnici a Banskej Štiavnici v roku 1751 ako prestížne dary. In *Numizmatika*, 2004, č. 19, s. 31 – 36.
- 7) Bližšie pozri SOLTÉSZ, Ferenc Gábor – TÓTH, Csaba. Panovnícka reprezentácia na uhorských kráľovských korunovačných medailách a žetónoch. In PÁLFFY, Géza – SOLTÉSZ, Ferenc Gábor – TÓTH, Csaba. *Coronatus Posonii... Bratislavské korunovačné medaily a žetóny (1563 – 1830)*. Bratislava : Slovenské národné múzeum – Historické múzeum, Budapešť: Maďarské národné múzeum, 2014, s. 33 – 39; KIANIČKA, Daniel. *Medaily a žetóny razené pri príležitosti bratislavskej korunovácie uhorského kráľa Karola III. v roku 1712*. Dostupné na internete: www.numizmatikamch.sk (2011).
- 8) Štátny archív Banská Bystrica – pracovisko Archív Kremnica (ďalej ŠA Kremnica), fond Pozostalosť Michala Matunáka, Cirkevné dejiny mesta Kremnice, 1932 (rukopis a strojopis), s. 49; Slovenský národný archív – špecializované pracovisko Slovenský banský archív Banská Štiavnica (ďalej SNA – SBA Banská Štiavnica), fond Banský súd Kremnica, Protokol banského súdu z roku 1751, s. 74 – 79.
- 9) Štátny archív Banská Bystrica – pobočka Kremnica, fond Magistrát mesta Kremnica, Hospodárske zápisnice, Register klenotov 1767 – 1823, s. 6.
- 10) MACHAJDÍK, Igor. Športové hry starej Bratislavy. Fenomén športu v mestskom prostredí do roku 1938. Bratislava : Perfekt, 2011, s. 8 a 9.

- 11) ČELKO, Mikuláš – PAPSONOVÁ, Mária (eds.). *Mestské a banské právo Kremnice. Das Stadt- und Bergrecht von Kremnitz*. Košice : Banská agentúra , 2004, s. 96 a 97
- 12) KUKA, Pavol. Matej Bel a Kremnica. In *Numismatické listy*, 1990, roč. 45, č. 1, s. 21.
- 13) KRÁTKÝ, František. *Dějiny tělesné výchovy I. Od nejstarších dob do 1848*. Olympia : Praha, 1974, s. 200 – 205 a 208.
- 14) MACHAJDÍK, Igor. Športové hry starej Bratislavy. Fenomén športu v mestskom prostredí do roku 1938. Bratislava : Perfekt, 2011, s. 8 – 10.
- 15) KOLLÁR, Ján. *Pamäti z mladších rokov života*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1997, s. 46.
- 16) PERÚTKA, Jaromír. *Dejiny telesnej výchovy a športu na Slovensku*. Bratislava : Šport, Slovenské telovýchovné vydavateľstvo, 1980, s. 31 – 33 a 37.
- 17) GREXA, Ján – NOVÁK, Matej. *Naši olympionici*. Bratislava : Šport, Slovenské telovýchovné vydavateľstvo, 1978., s. 12, 14 a 17 – 19.
- 18) Olympic medal. Dostupné na internete: https://en.wikipedia.org/wiki/Olympic_medal
- 19) NBS – Múzeum mincí a medailí Kremnica (MMM Kremnica), zbierka (zb.) medailí, prírastkové číslo (p. č.) 2006/0605.
- 20) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2006/0605; HUSZÁR, Lajos – PROCOPIUS, Béla von. *Medaillen- und Plakettenkunst in Ungarn*. Budapest : Verlag des Vereins der Medaillenfreunde, 1932, s. 209 (č. 2077).
- 21) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2015/0045 a 2017/0359.
- 22) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2002/0239, 2008/0319 a 2008/0722.
- 23) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2012/0458 a 2016/0406.
- 24) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2008/0723 a 2008/0724.
- 25) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 1994/0543 a 1997/0184.
- 26) HUSZÁR, Lajos – PROCOPIUS, Béla von. *Medaillen- und Plakettenkunst in Ungarn*. Budapest : Verlag des Vereins der Medaillenfreunde, 1932, s. 167 – 173 (č. 1349 – 1444).
- 27) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 1956/0348, 1981/0189, 1996/0478, 1956/1457, 1957/0258, 1961/0118, 2006/0382 a 1997/0372.
- 28) HAIMANN, Petr. Slovník autorů a zhotovitelů mincí, medailí, plaket, vyznamenání a odznaků se vztahem k Čechám, Moravě, Slezsku a Slovensku (1505 – 2005), Praha : Libri, s. 312 a 333.
- 29) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2018/0095 – 0155.
- 30) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2017/200, 207, 208, 256, 368, 384 a 404.
- 31) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 1992/0502.
- 32) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2011/0057, 0058 a 0101.
- 33) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2011/0055 a 0056.
- 34) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2011/0102 a 0103.
- 35) MMM Kremnica, zb. medailí, p. č. 2011/0104.